

Ketenanalyse Afvalstromen

CO₂ prestatieladder niveau 5

Opdrachtgever:
AW Groep
De heer K. Kuiper
Lisse

Rapportage:
KAM adviseur Holland
Havenstraat 3
1948 NP Beverwijk
Opgesteld door: Kick Kuiper
Ondersteuning door: Michelle Glorie, KAM adviseur Holland B.V.
Datum: 30 april 2019

INHOUDSOPGAVE

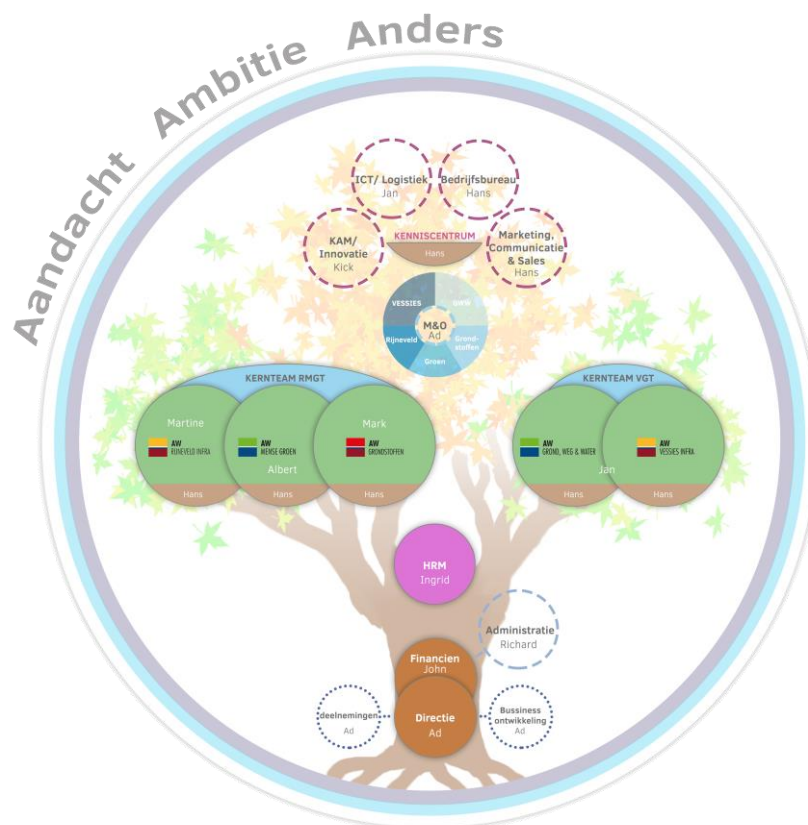
1	Inleiding.....	3
1.1	De verantwoordelijkheid van AW Groep	3
1.2	Omschrijving van de bedrijfsactiviteiten	5
1.3	Opbouw van de rapportage en leeswijzer	5
2	Scope 3 analyse	6
2.1	De waardeketen	6
2.2	Meest materiele scope 3 emissies	7
2.2.1	De scope 3 hoofdcategorieën	7
2.2.2	Categorieën van toepassing voor de AW Groep	8
2.2.3	Onderbouwing ketenanalyse	9
3	Ketenbeschrijving Afvalstromen	12
3.1	Korte beschrijving van de keten	12
3.2	Systeemgrenzen	13
3.3	Ketenbeschrijving nader uitgewerkt	13
3.4	Resultaten emissies	13
4	Mogelijkheden tot reductie	15
4.1	Reductiedoelstelling	15
4.2	Maatregelen	15
5	Bronnen	16

---

1 INLEIDING

De AW Groep houdt zich al bijna 75 jaar bezig met grond-, weg-, en waterbouwkundige werken. Inmiddels bestaat het bedrijf uit verschillende B.V.'s in een holdingstructuur. De kernactiviteiten van de AW Groep zijn onder te verdelen in grond-, weg-, en waterbouw, betonbouw, groenwerken en levering en verhandeling van primaire en secundaire grondstoffen.

De organisatie is onderstaand weergegeven in het organogram.

één Team, van samenwerkende teams

Figuur 1: Organogram AW Groep

1.1 DE VERANTWOORDELIJKHEID VAN AW GROEP

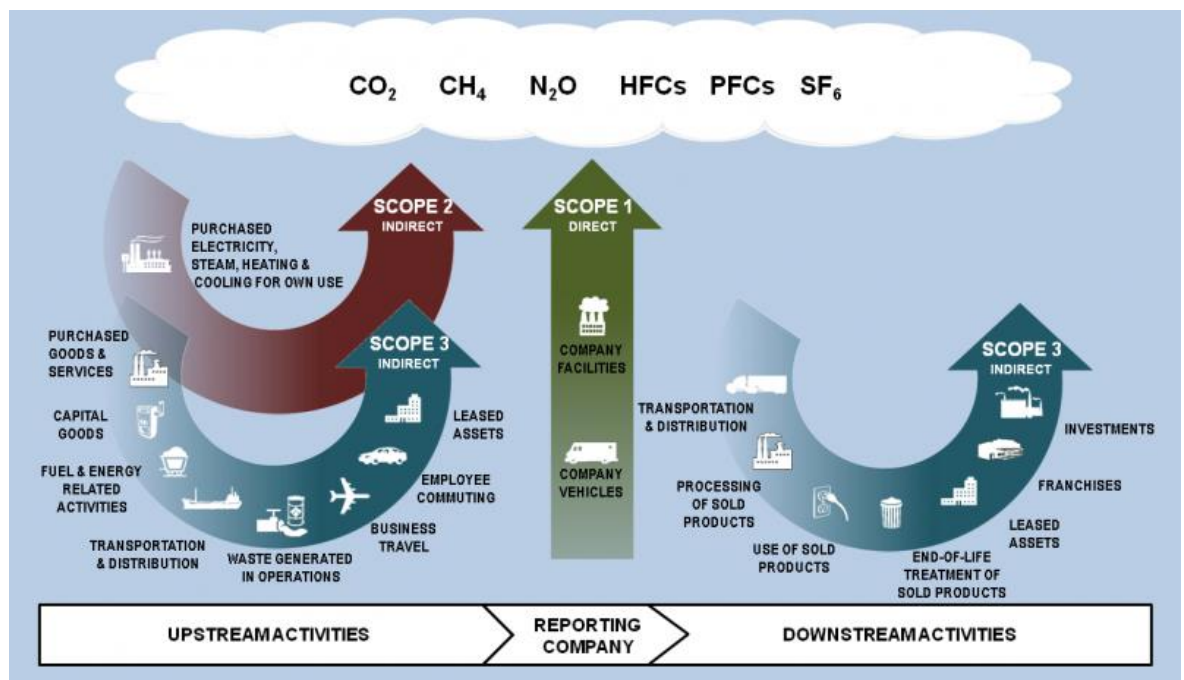
De AW Groep is zich bewust van haar verantwoordelijkheid voor het milieu bij de uitvoering van de werkzaamheden en heeft ervoor gekozen om zich te certificeren voor de CO₂ prestatieladder. Op 17 april 2013 heeft de AW Groep het CO₂ bewust certificaat middelgroot bedrijf niveau 3 behaald.

Zuinig omgaan met energie en het terugdringen van onze CO₂-uitstoot heeft continu aandacht binnen ons bedrijf. De CO₂-uitstoot die direct en indirect door onze activiteiten, werkzaamheden en

projecten worden gegenereerd hebben we in kaart en hiervoor zijn reductiedoelstellingen geformuleerd en gerealiseerd.

Hier toe willen wij ons echter niet beperken. De ambitie is om niveau 5 te behalen. Naast het reduceren van CO₂ in haar eigen organisatie wil de AW Groep ook bijdragen aan CO₂-reductie in haar waardeketen en in de sector waarin zij opereert. Enerzijds om gestructureerd te blijven werken aan verdere emissiereductie en duurzaamheid en anderzijds om aanbestedingsvoordeel te realiseren bij (openbare) aanbestedingen.

Voor het behalen van niveau 5 op de CO₂ prestatieladder moeten de scope 3 emissies upstream en downstream in de waardeketen bepaald worden volgens de Green House Gas Corporate Value Chain (scope 3) Accounting and Reporting Standard.

Figuur 2: overzicht van de GHG scopes en emissies in de waardeketen

(bron: http://www.ghgprotocol.org/files/ghgp/public/scopes_diagram.pdf)

We willen inzichtelijk krijgen in scope 3 welke emissies een gevolg zijn van de activiteiten die we uitvoeren maar die voortkomen uit bronnen die geen eigendom van het bedrijf zijn noch beheerd worden door het bedrijf. Voorbeelden zijn emissies voortkomende uit de productie van ingekochte materialen, verwerking van het afval en het gebruik van het door het bedrijf aangeboden/verkochte werk, dienst of levering. SKAO rekent 'Business Travel' (Business Travel= 'Business air Travel' en 'Personal Cars for business travel') tot scope 2. (bron: CO₂ prestatieladder generiek handboek, versie 3.0).

Het CO₂-Prestatieladder generieke handboek, versie 3.0, d.d. 10 juni 2015, geeft aan dat voor het een bedrijf voor het behalen van niveau 5 van de CO₂-Prestatieladder aantoonbaar inzicht heeft in de meest materiële emissies uit scope 3. Als middelgroot bedrijf moet de AW Groep uit deze scope 3 emissies twee analyses van deze GHG-genererende (ketens van) activiteiten voorleggen. Daarmee voldoen we aan de eis 4.A.1. uit het CO₂ prestatieladder generiek handboek, versie 3.0.

Om aan de eisen van niveau 5 te kunnen voldoen hebben we aan KAM adviseur Holland B.V. gevraagd om bij de analyses te ondersteunen. Daarmee geven we invulling aan eis 4.A.3 waarin bepaald wordt dat tenminste één van de analyses professioneel ondersteund of becommentarieerd moet worden door een ter zake bekwaam, erkend en onafhankelijk kennisinstituut. De onderliggende ketenanalyse is opgesteld conform handboek 3.0.

1.2 OMSCHRIJVING VAN DE BEDRIJFSACTIVITEITEN

De AW Groep, gevestigd in Lisse, heeft zich gespecialiseerd in alle voorkomende grond-, weg- en waterbouwkundige werken en milieuwerken. Voorbeelden van meest voorkomende werkzaamheden zijn riolerings- en straatwerkzaamheden, bodemsaneringen, grond bouwrijp maken, groenvoorzieningen, renovatie natuurgebied e.d. Het bedrijf vindt haar oorsprong in 1985, toen de huidige directeur Ad Wijnhout een loonbedrijf gericht op de agrarische sector. In 1998 is Vessies Infra overgenomen. Dit bedrijf heeft een historie, die zelfs teruggaat tot 1937. In de loop der jaren is het bedrijf uitgegroeid tot een zeer veelzijdige en moderne onderneming met ca. 100 vaste, goed gemotiveerde en opgeleide vakmensen. Het werkgebied beslaat voornamelijk de Randstad.

In 2017 bedroeg de omzet van de AW Groep ongeveer 37 miljoen euro. De AW Groep streeft naar continuïteit en een gezond rendement. In dit beleid hebben veiligheid, kwaliteit en milieu een hoge prioriteit bij de uitvoering van de ondernemingsdoelstellingen.

1.3 OPBOUW VAN DE RAPPORTAGE EN LEESWIJZER

De opbouw van de rapportage is gebaseerd op het GHG-protocol (www.ghgprotocol.org) en handboek CO₂ Prestatieladder 3.0 (www.skao.nl):

- Corporate value chain (scope 3) standard;
- Product accounting en reporting standard;
- Identifying Scope 3 emissions;
- PMC's sectoren en activiteiten;
- Activiteiten waarbij CO₂ vrijkomt;
- Relatieve belang CO₂ belasting;
- Relatieve invloed van de activiteiten;
- Potentiele invloed op CO₂ reductie van betreffende sectoren en activiteiten;
- Rangorde.

In het volgende hoofdstuk wordt de waardeketen van AW Groep toegelicht. Op basis hiervan is gekomen tot een keuze voor twee ketenanalyses. De eerste ketenanalyse, bomengrond, wordt verder uitgewerkt in de hoofdstukken 3 en 4. Een overzicht van de bronnen en de bijlagen sluiten het geheel af.

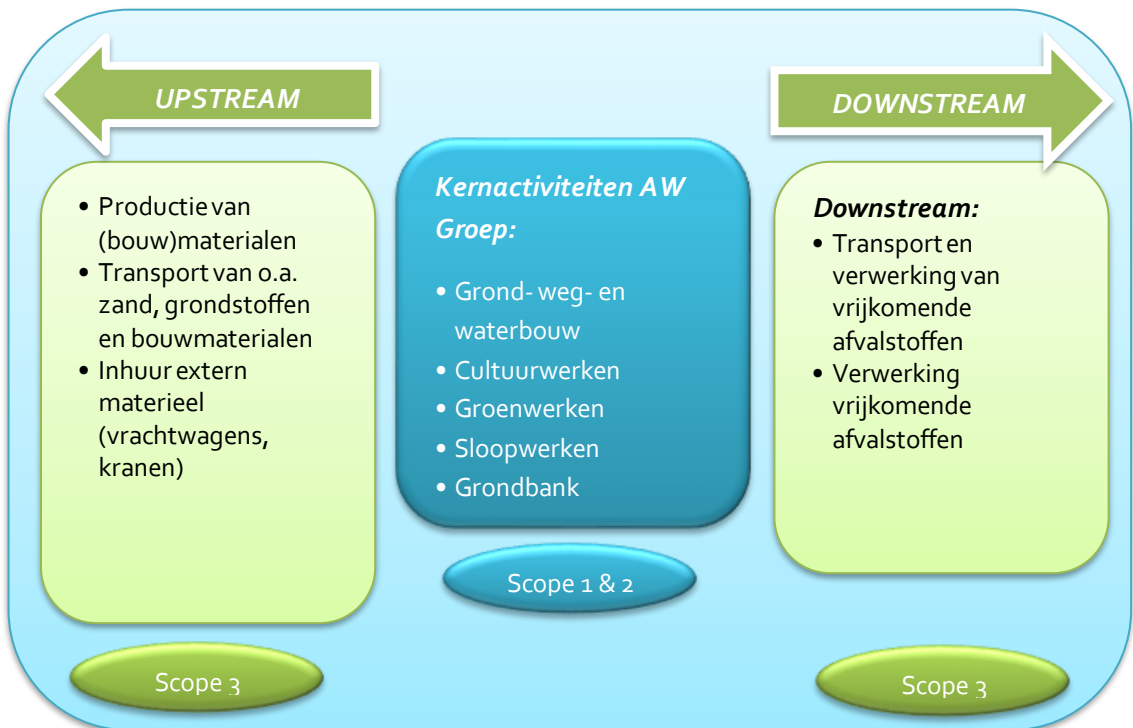
2 SCOPE 3 ANALYSE

Voor de AW Groep (en aannemerij in het algemeen) wordt een belangrijk deel van de totale CO₂ emissie gevormd door de inkoop van producten of materialen en het eigen brandstofverbruik voor het materieel.

2.1 DE WAARDEKETEN

De waardeketen van de AW Groep bestaat voornamelijk uit de levering van diensten/werken in de grond-, weg-, en waterbouw, groenwerken en sloopwerken en aan- en afvoer bouw- en afvalstoffen (grondbank).

In de upstream keten/activiteiten zijn de belangrijkste ketenpartners te bepalen door een onderzoek naar de inkoopwaarde van de leveranciers. Dat geeft een reëel beeld van de grootste(A)- leveranciers. De belangrijkste upstream ketenpartners zijn leveranciers van zand, grondstoffen van stabiele organische voeding, beton(-elementen), kunststof, hout, transporteurs en onderaannemers. Financieel gezien vormen de onderaannemers en transporteurs daarbij de grootste groep.

Figuur 3: schematische weergave van de waardeketen

Om inzichtelijk te krijgen welke ketenpartners van groot belang zijn voor de totale uitstoot is gekeken naar de CO₂ uitstoot en inkoopwaarde die zij vertegenwoordigen.

Om inzichtelijk te krijgen welke ketenpartners van groot belang zijn voor de totale uitstoot is gekeken naar de PMC's, sectoren en activiteiten, belang, invloed en rangorde ten aanzien van de CO₂ uitstoot en dit de partijen inkoopwaarde die zij vertegenwoordigen.

AW Groep heeft van de ketenpartners die 100% van het inkoopvolume vertegenwoordigen een overzicht samengesteld. Deze leveranciers zijn benaderd om hun CO₂-footprint kenbaar te maken. Op basis hiervan onderzoekt AW Groep de mogelijkheden om de gezamenlijke CO₂-uitstoot (in de keten) verder terug te brengen.

Omdat AW Groep veelal werkt op de openbare markt zijn de overheden en semi-overheden als gemeenten, provincies en waterschappen de belangrijkste ketenpartners op basis van verkoop. De opdrachtgevers wisselen jaarlijks, waardoor het geven van een exact overzicht hier weinig zinvol is.

2.2 MEEST MATERIELE SCOPE 3 EMISSIES

Om de rangorde te kunnen bepalen van de meest materiële scope 3 emissies zijn de onderstaande stappen gevolgd:

1. Bepalen van de belangrijkste scope 3 hoofdcategorieën zoals genoemd in de Corporate Value Chain (scope 3) – Accounting and Reporting Standard. Daarbij is hoofdzakelijk de omvang en mate van beïnvloedbaarheid bekeken.
2. Selectie van top 6 van scope 3 subcategorieën (activiteiten/producten/diensten). De rangorde geeft aan welke emissies in scope 3 van de AW Groep het grootst zijn.

2.2.1 DE SCOPE 3 HOOFDCATEGORIEËN

In de onderstaande tabel zijn de hoofdcategorieën van de scope 3 emissies weergegeven. De relevante categorieën voor de AW Groep leveren op basis van de inkoopwaarde-analyse een substantiële CO₂ emissie. Een ander belangrijk criterium voor relevantie is de mate van invloed die de AW Groep heeft om reductie van deze emissies. De categorieën worden onder de tabel toegelicht.

PMC's sectoren en activiteiten	Categorie	Omschrijving van activiteiten	Relatief belang van CO ₂ belasting en invloed van de activiteiten		Potentiele invloed	Rang-orde
1	-	2	3 sector	4 activiteiten	5	6
Inkoop bouwstoffen	Inkoop goederen	Productie bouwstoffen	Groot	Groot	Middel	
Inkoop bouwstoffen	Inkoop goederen	Transport	Groot	Middel	Groot	
Personeels-diensten	Inkoop diensten	Uitvoering projecten	Groot	Middel	Middel	
Personeels-diensten	Inkoop diensten	Transport	Groot	Middel	Middel	
Transport-diensten	Transport	Transport	Groot	Groot	Middel	
Inhuur materieel	Inkoop diensten	Transport	Middel	Groot	Middel	
Inhuur materieel	Inkoop diensten	Uitvoering projecten	Middel	Middel	Middel	

PMC's sectoren en activiteiten	Categorie	Omschrijving van activiteiten	Relatief belang van CO ₂ belasting en invloed van de activiteiten		Potentiele invloed	Rang-orde
Afvalstoffen	Reststoffen	Transport	Middel	Middel	Middel	
Afvalstoffen	Reststoffen	Verwerking stoffen	Groot	Middel	Middel	
Vervoer	Woon-werk verkeer	Woon-werkverkeer	Klein	Klein	Klein	
Inkoop brandstoffen	Transport	Transport	Middel	Klein	Groot	

Tabel 3: rangorde

PMC's sectoren en activiteiten	Rangorde	Opmerkingen
Inkoop bouwstoffen (productie en transport)	1	
Personeelsdiensten (transport en uitvoering)	2	
Inhuur materieel (transport en uitvoering)	3	
Afvalstoffen (verwerking)	4	
Transport	5	
Afvalstoffen (transport)	6	
Inkoop brandstoffen	7	
Woon-werkverkeer	8	
Personeelsdiensten	9	
Advies activiteiten	10	

2.2.2 CATEGORIEËN VAN TOEPASSING VOOR DE AW GROEP

De categorieën die wel van toepassing zijn voor de AW Groep worden hieronder toegelicht.

1. Ingekochte goederen en diensten

Aan de hand van inkoopgegevens is de omvang voor deze categorie bepaald. Het betreft de inkoop van materialen zoals beton, asfalt, zand, bestrating, betonelementen, kunststof elementen, hout en niet gebonden bouwstoffen.

In deze categorie zijn tevens personeelsdiensten en inhuur materieel meegenomen. Deze categorieën zijn relatief groot, maar dermate versnipperd waardoor de invloed middel is.

2. Transport en distributie

In deze categorie vallen het transport van ingekochte goederen en transport door middel van ingehuurd vrachtwagens en/of schepen. Op basis van de brandstofhoeveelheden is de CO₂ uitstoot geraamd. De emissies zijn het gevolg van aanvoer van bouwmaterialen of materieel naar de bouwplaats of bedrijfslocatie. Het grootste gedeelte van de bouwmaterialen worden per as aangevoerd, maar dit kan ook per schip worden aangevoerd. Deze transportdiensten zijn matig te beïnvloeden omdat de transportactiviteit een onderdeel is in het proces van de leverancier. Afgelopen jaren zijn hier al diverse maatregelen genomen om de CO₂ uitstoot terug te dringen.

3. Reststoffen/afval tijdens productie

Bij GWW- en milieukundige werken komen grondstromen vrij. De verwerking daarvan leidt tot CO₂ emissies. Hierbij moet gedacht worden aan onder andere het verwerken van (vervuilde) grond en

baggerspecie en asfalt en fundatieslakken. De invloed hierop is beperkt omdat voor de verwerkingstechnieken wettelijke regels gelden, die bovendien uitgaan van Best Practices. Overige afvalstromen die vrijkomen bij de werkzaamheden binnen de AW Groep zijn beton, puin, groenafval, bedrijfsafval, plastic e.d. In de tweede ketenanalyse wordt nader ingegaan op deze afvalstromen.

5. Woon-werk verkeer werknemers

De emissies zijn op basis van de gemiddelde woon-werkafstand van de medewerkers geraamd op basis van de uitgekeerde reiskostenvergoedingen. De werknemers die met de privé-auto naar het werk komen genereren een emissie die valt binnen scope 3. De mate van invloed hierop is gering. Er kan alleen gestuurd worden op terugdringing hiervan door bijvoorbeeld carpoolen, of gebruik van de fiets naar het werk. Veel van de medewerkers beschikken over een bedrijfsauto of worden opgehaald door een collega.

6. Transport en distributie

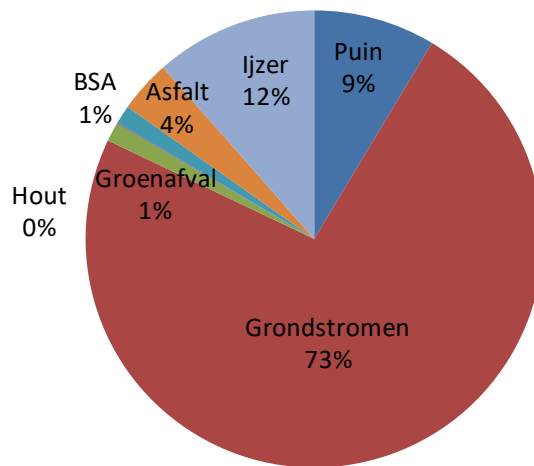
De emissies zijn het gevolg van transport van vrijkomende stromen van (verontreinigde) bagger en grond bij de projecten van de AW Groep. Hiervoor geldt hetzelfde als voor categorie 4 in relatie tot categorie 5. De invloed is matig vanwege geldende wet- en regelgeving.

De norm geeft richtlijnen om te komen tot de meest materiele scope 3 emissiebronnen die samen circa 80% bijdrage leveren aan de totale scope 3 emissies. Bij de categorie inkoop goederen wordt het meeste verbruikt, in deze categorie kan ook veel invloed worden uitgeoefend. De vorige ketenanalyse zal zich specifiek richten op de inkoop van bouwstoffen, waarbij eerst ingegaan wordt op asfalt. De AW Groep heeft hiervoor gekozen, omdat hierop veel CO₂ reductie behaald kan worden en er bij sommige projectvormen (EMVI / UAV-GC) veel invloed uitgeoefend kan worden. In onderliggende ketenanalyse wordt ingegaan op afvalstromen, dit is niet de grootste groep binnen de categorieën, maar hier is relatief veel invloed uit te oefenen en is voldoende ruimte voor innovatieve werkwijzen en samenwerkingen.

2.2.3 ONDERBOUWING KETENANALYSE

Op grond van de uitgevoerde analyses heeft de AW Groep gekozen voor een ketenanalyse over afvalstromen. Dit onderwerp biedt veel ruimte voor nieuwe innovatieve oplossingen en is een zeer belangrijk milieu aspect waar relatief veel invloed op uitgeoefend kan worden. Onderstaand de verdeling van afvalstromen binnen de AW Groep en al haar entiteiten opgenomen. De verdeling is berekend in tonnen.

Afvalstromen AW Groep

Binnen de AW Groep blijkt de grootste afvalpost grondstromen (73%). Deze afvalstroom wordt al geheel gerecycled, hierdoor wordt er binnen deze analyse ook gekeken wordt naar duurzame recycling of hergebruik van alle afvalstromen. AW heeft veel invloed op de verwerkingswijze van afvalstromen, omdat zij hun leverancier kiezen en het afval ook gedeeltelijk zelf kunnen verwerken.

Om het afval zo duurzaam mogelijk te verwerken is de ladder van Lansink (zie onderstaande afbeelding) gevolgd. In deze ketenanalyse wordt bekeken op welke manieren hout- en groenafval wordt verwerkt binnen AW, of de Ladder van Lansink in acht wordt genomen en welke verbetermaatregelen mogelijk zijn.

LADDER VAN LANSINK - DE AFVALHIËRARCHIE

Een belangrijk punt in deze ketenanalyse is de algemene beschrijving van de ketenanalyse voor scope 3. Het is belangrijk dat inzichtelijk wordt welke bedrijven meegenomen dienen te worden in het onderzoek. Er hoeft geen "full cycle assessment" gedaan te worden, maar wel een beschrijving op hoofdlijnen van de gehele keten. Door de leveranciersanalyse kan een grove schatting gemaakt worden waar de scope 3 emissies zich bevinden in de upstream keten. De bedrijven waar de AW Groep zaken mee doet zullen in meer of mindere mate deel uitmaken van de scope 3 emissies.

De belangrijkste doelstellingen voor het uitvoeren van deze scope 3-ketenanalyse zijn het identificeren van de belangrijkste CO₂- genererende activiteiten in de waardeketen, het onderzoeken van reductiemogelijkheden en formuleren van reductiedoelstellingen. Hierbij is het van belang om informatie van de ketenpartners te krijgen.

De opbouw van dit rapport is gebaseerd op de methodiek uit hoofdstuk 4 "Setting operational boundaries" uit het GHG protocol "Corporate Accounting and Reporting Standard" waarmee de scope 3 uitstoot kan worden bepaald. De 4 algemene stappen geven de structuur aan de analyse.

1. Beschrijving van de waarde keten.

Er wordt geen volledig life cycle onderzoek gevraagd, maar wel is het noodzakelijk om de waardeketen op hoofdlijnen te beschrijven.

2. Bepaling van de relevante emissiecategorieën.

Niet alle scope 3 upstream en downstream emissiebronnen zijn relevant. Door te kijken naar de omvang van de bron en de invloed die het bedrijf kan uitoefenen op de emissiebronnen kan bepaald worden welke bronnen relevant zijn (zie tabel 2).

3. Het bepalen van de ketenpartners.

Nadat de emissie categorieën zijn bepaald, moeten de ketenpartners die hierbij betrokken zijn benoemd worden. Het gaat hier dan voornamelijk om de ketenpartners die een significante bijdrage hebben aan de emissiebron.

4. Het kwantificeren van de emissies.

Hier gaat het om het inzichtelijk maken van de aanpak voor het kwantificeren. Doordat er mogelijk een beperkte inzichtelijkheid is in data in de waardeketen, wordt een lagere nauwkeurigheid geaccepteerd. Het gaat hier vooral om relatieve omvang en mogelijkheden tot reductie.

3 KETENBESCHRIJVING AFVALSTROMEN

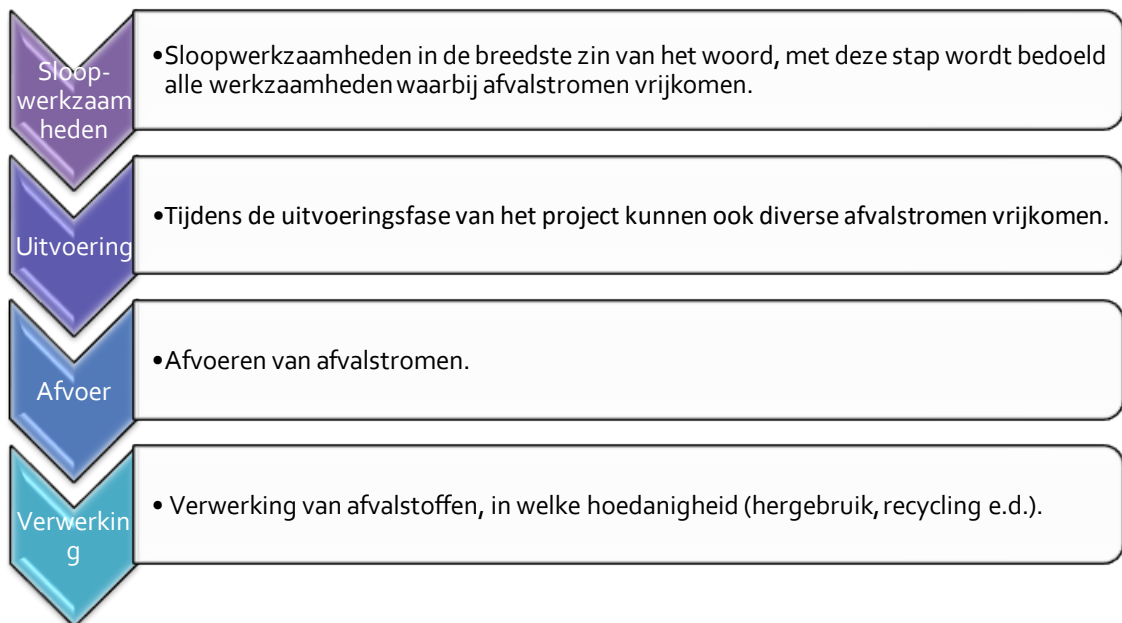
In dit deel wordt de keten van afval beschreven.

De keten beslaat voornamelijk downstream activiteiten. In dit hoofdstuk volgt een beknopte beschrijving van de keten, de systeemgrenzen, resultaten en mogelijkheden tot reductie.

3.1 KORTE BESCHRIJVING VAN DE KETEN

De keten van afval bestaat in de kern uit de volgende stappen:

Figuur 4: beschrijving van de keten afvalstromen

3.2 SYSTEEMGRENZEN

Emissies die meegenomen worden in de ketenanalyse zijn weergegeven in onderstaande figuur. De belangrijkste emissiebronnen zijn de verwerking van afvalstromen.

Figuur 5: Inkadering van de systeemgrenzen

3.3 KETENBESCHRIJVING NADER UITGEWERKT

De verschillende stappen in de keten worden uitgevoerd met:

- Afvalverwerkers.

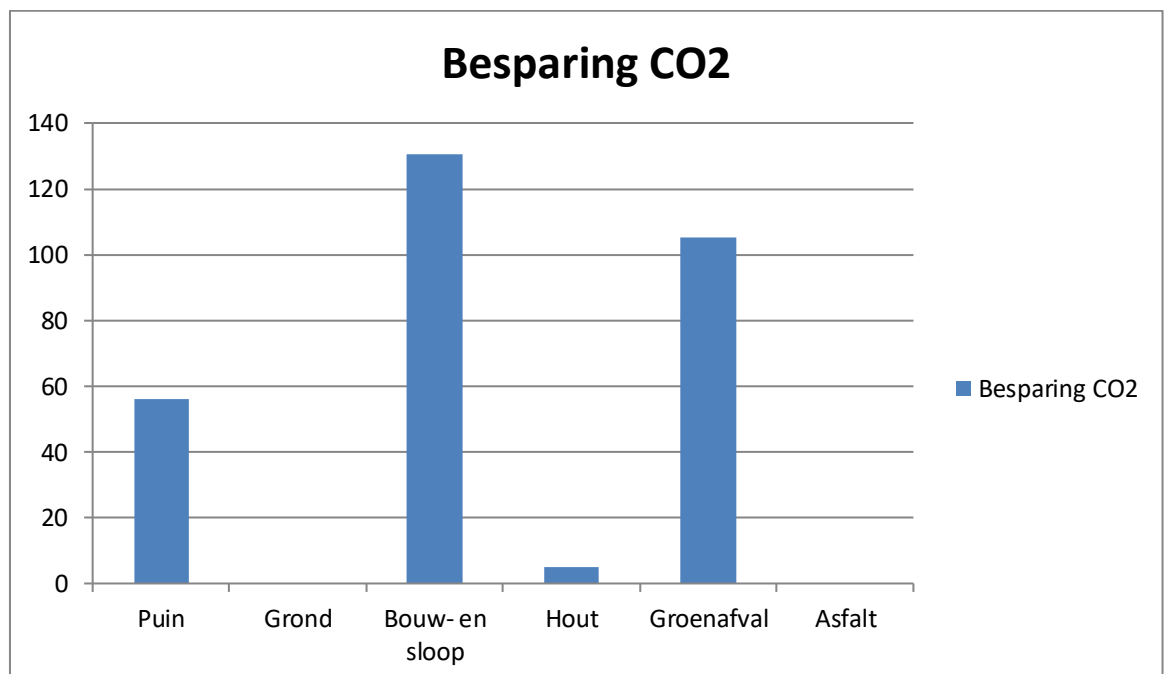
3.4 RESULTATEN EMISSIES

Uitgangspunt bij de ketenanalyse is dat de CO₂-uitstoot binnen de ketenstappen gebaseerd moet zijn op primaire data. Wanneer er geen data voorhanden was van de toeleveranciers is gebruik gemaakt van secundaire data in de vorm van brandstof/energieverbruik van vergelijkbaar materieel.

Voor de kwantificering van de emissies is het brandstofverbruik van het materieel omgerekend naar emissies aan de hand van de conversiefactoren uit de CO₂ prestatieladder.

Tabel 5: verbruik gekwantificeerd in emissies

Afvalstromen	Hoeveelheid in m ³	CO ₂ besparing in tonnen t.o.v. storten	Trede ladder van Lansink
Puin	7.792	56,10	Recycling
Grond	66.476	0	Reiniging
Bouw- en sloop	1.218	130,35	Verbranding
Hout	66	4,96	Verbranding/ biomassa
Groenafval	1.173	104,97	Compostering
Asfalt	3.346	0	Reiniging

Er is duidelijk te zien dat er bij bouw- en sloop, groen en puin veel reductie al wordt behaald door recycling processen. Dit is mede te danken aan de grote hoeveelheden van afvalstromen. Komende jaren zullen samenwerkingen worden opgezet om tot een betere trede van de ladder te komen.

4 MOGELIJKHEDEN TOT REDUCTIE

Aan de hand van deze analyse kunnen reductiemogelijkheden bepaald worden. Bij het benoemen van kansrijke mogelijkheden om CO₂ terug te dringen is van belang:

- De hoeveelheid CO₂ die bespaard kan worden door de maatregel;
- In welke mate de AW Groep invloed heeft op het proces waar de maatregel betrekking op heeft;
- Haalbaarheid van de maatregel.

Waar het meeste reductie te behalen is, is bij de verwerking van afvalproducten:

1. Projectmatig mogelijkheden afvalstromen hergebruiken afwegen;
2. Bijhouden innovaties afvalverwerking;
3. Samenwerking met afvalverwerkers om tot de meest CO₂ zuinige afvalverwerking te komen.
4. Gebruik van de ladder van Lansink;
5. Nieuwe innovaties gebruiken in projecten;
6. Nadenken over afvalverwerking vanaf ontwerp- en ontwikkeling.
7. Monitoring productie afvoer en verwerkingsmethoden.

Bovenstaande reductiemogelijkheden zijn te behalen in de processen bij de toeleveranciers van transportmiddelen.

4.1 REDUCTIEDOELSTELLING

De doelstelling is een reductie van 5% op de totale CO₂ uitstoot in 2020 ten opzichte van 2015 (eis 4.B.1)

4.2 MAATREGELN

Om de reductiedoelstelling te kunnen realiseren en monitoren worden de volgende maatregelen genomen:

1. In zicht vergroten in mogelijkheden afvalverwerkingsmethoden
  - a. Bijhouden innovaties (nieuwsbrieven);
  - b. Regelmatig contact met afvalverwerkers;
  - c. Bijwonen bijeenkomsten nieuwe innovaties.
2. Samenwerkingsverband opzetten met afvalverwerkers
  - a. Mogelijkheden van hergebruiken recycling bespreken;
  - b. Bij grote projecten mogelijkheden bespreken met verwerkers.
3. Projectmatige maatregelen
  - a. Bij grote projecten een afvalplan opstellen;
  - b. Opdrachtgever betrekken bij duurzame maatregelen;
  - c. Tijdens ontwerp al nadenken over sloopfase en afvoeren afval.

Om de voortgang van de geformuleerde reductiedoelstellingen te bewaken, zal periodiek (tenminste halfjaarlijks) een voortgangsrapportage worden gepubliceerd (eis 4.B.2).

5 BRONNEN

- Handboek CO₂-Prestatieladder 3.0 uitgegeven door SKAO d.d. 10 juni 2015.
- Green House Gas-Protocol - A Corporate Accounting and Reporting Standard, maart 2004.
- Green House Gas-Protocol - Corporate Value Chain (scope 3) Accounting and Reporting Standard, september 2011.
- Website SKAO (www.SKAO.nl) d.d. divers data 2018.